NOVICE

gospodarskih, obertnijskih in narodskih stvarí.

Izhajajo vsako **sredo** in **saboto**. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XIII. V Ljubljani v saboto 20. januarija 1855. List 6.

V senožetih naših leží še veliko mertvega zaklada.

Od rastlin za suhe spašnike in senožeti.

(Dalje.)

2. Detelje in druge zelišča.

Razun rastlin, ki se prištevajo travam, in ktere smo ravno priporočevali, so še druge rastline, ktere ne spadajo v versto trav, pa so tudi za suh svet priporočila vredne. Te-le so:

1. Armán (achillea millefol., gem. Schafgarbe). Posebno prijeten ovcam, tekne vsaki drugi živini in rad raste tudi v pusti zemlji. Cvetè mesca junija do jeseni in zraste pol do poldrugega čevlja visok.

2. Divji grah (astragalus glyciphyllos, Tragant oder Süssklee) je hvale vredna rastlina na pašnikih. Dosti je bila ta zel že priporočana, pa pri vsem tem je še premalo obrajtana.

3. Marjetice (bellis perennis, Gänseblümchen) znane vsacemu, so dobro zelišče.

4. Navadna kumna (carum carvi, gemeiner Kümmel). Vsim živalim, če je ni v mervi preveč, je všečna in tečna; ker pa njene korenine globoko v zemljo segajo, raste veselo le v globokem svetu.

5. Kozja rutica (gallego off., Geisraute) je mešana z drugimi rastlinami prav dobra klaja. Cvetè julija do septembra, zorí večidel septembra; zraste 2 do 5 čevljev visoka.

6. Turška detelja, tudi sladka detelja ali petelinova glavica imenovana (hedysarum onobrychis, onobr. sativa, Esparzette oder türkischer Klee). Ta detelja je zlasti za govejo živino ena naj boljših detelj, ktera ima to lastnost, da se tudi na zlo suhem svetu dobro sponaša.

3. Pravi regrat (taraxacum off., gem. Löwenzahn) je posebno dobra rastlina za tako imenovano spodnjo travo, ktera ima to zlahno lastnost, da krave po nji dobro molzejo in je tudi mleko dobro.

4. Stročnata detelja ali Marijni šolniči (lotus corniculatus, gelber Schotten-, Honig- oder Hornklee). Ta detelja se pogostoma nahaja na suhih pašnikih in je dobra. Cvetè junija do sept., zorí augusta do oktobra, zraste po poldrugi čevelj velika.

9. Nemška detelja, metelka (medicago sativa, Luzerne), je ena naj boljših detelj in je vredna, da se z drugimi travami zaseje na sonožetih, ki imajo globoko zemljo, ker s svojimi koreninami globoko sega. Enega plemena s to je polžarca (med. falcata, Schnecken- oder Sichelklee), za suhe in prav puste pašnike kaj dobra detelja, ki cvetè že maja in zorí septembra, in 1 do 4 čevlje velika zraste.

10. Terpotec, perpotec srednji in ozkopernati (plantago media, pl. lanceolata, Wegerich, Wegetritt breiter und spitzblätt.) na senožetih neprecenljiva spodnja trava, prijetna in tečna vsaki živini.

11. Korninšica ali pimpinelica (poterium sanguisorba minor, kleine Bibernelle, Pimpinelle) raste tudi na prav pustem in suhem svetu, in je za ovce dobra.

12. Hudičev ogriz (scabiosa succisa, Teufelsabbiss) in križnica ali grintova zel (scabiosa arvensis, Ackerscabiose) ste živini prijetna klaja, dokler ste mlade; prešiči rujejo radi nje korenine.

13. Gabez (symphytum off., gemeine Schwarzwurz) je dobra klaja, če se zgodej kosí, in živina ga le rada jé, kadar je suh.

14. Kozji bradec (tragopogon pratense, Boksbart) je na senožetih z globoko zemljo izverstna klaja.

15. Detelja (trifolium, Klee) in sicer: rudeča detelja (trif. pratense, rother Klee), ki je z ovsulo ali pahovko za senožeti kaj dobra, — mala bela detelja (trif. repens, weisser Klee), ktera na spašnikih zavolj svoje dobrote vse druge prekosí in se tedaj za suhe gorate pašnike ne more dovelj priporočati; cvetè majnika do sept., zorí julija do oktobra, zraste do 6 pavcov visoka; — bela gorska detelja; ta detelja zraste enmalo večja kot una in je tudi prav dobra; prav bi bilo, če bi jo na planinskih senožetih bolj obdelovali. Tudi velikorumena detelja (melilotus off., Melilothenklee, Steinklee) dá dobro klajo.

16. Grašica, in sicer tičja grašica (vicia cracca, Vogelwicke) in pa plotna grašica (vicia sepium, Zaunwicke) je tudi priporočila vredna.

(Dalje sledí.)

Važna novíca za sadjorejce.

Čeravno imamo pri marsikterem lesovji gotove skušnje, da se dá pomnožiti po mladikah (natičih, Steklinge), če se odrezane v zemljo vtaknejo, — čeravno dalje vémo, da se vinska terta tudi po grubanji izreja, in da mladike murbnih dreves (kar tudi gosp. Zalokar v „umnem kmetovanji“ zagotovljajo) v vlažni zemlji rade primejo in berž ukoreninijo, je vendar dosihmal se skor sploh terdilo, da sadno drevje se ne dá po mladikah množiti. Čujmo tedaj, kaj je lani eden naj slavniših djanskih sadjorejcev sedanjega časa, gosp. F. J. Dochnahl v Kadolzburg-u na Parskem, v 16. zboru nemških kmetovavcev in gojzdnarjev v Nürnbergu na vprašanje odgovoril, ki je bilo takole zastavljeno: „kaj se je poslednje leta za povzdigo sadjoreje skusilo in znajdlo?“

„Naj imenitniša znajdba — je rekel Dochnahl — v sadjoreji poslednjega časa je množenje sadnega drevja po mladikah (natičih). Veliko se je že sem ter tje govorilo, da se tudi sadno drevje dá po mladikah pomnožiti, vendar ni nobeden mogel kaj gotovega povedati, kako naj bi se to delalo. S toliko večjim veseljem so zdej sadjorejci to znajdbo sprejeli, ki se je v 10 letih na 3 različnih krajih popolnoma poterdila“.

„Leta 1844 sem jez grêdo, kjer sem cvetlice špogal, z enoletnimi leskovicami (leskovimi šibami) obsadil in sicer po navadni viži, da sem jih opognil in z obema koncoma v zemljo vtaknil. Kmali so se očesa teh vejic napele, pognale in 3 do 4 pavce dolge izrastlike naredile. Ko sem spodnji konec pod zemljo ogledaval, vidim zarastek, iz kterega se navadno koreninice delajo. Drugo spomlad ponavljam to skušnjo z

mnogim drugim lesovjem, sem pa veje tako globoko do zemlje pripognil, da so komaj zgornje očesa na sredi ven gledale. Večidel vse korenike so pognale in samostojne drevesca naredile. Lani smo v Kadolzburg-u to skusili z veliko mladikami, posebno sladkih jabelk, in med 10 nam je ta skušnja komaj pri 1 spodletela. Preteklo spomlad smo čez 60.000 tacih mladik (natičev) na to vižo v zemljo vtaknili in sicer mnogega drevja. Zdej tedaj morem reči, da češnje, slive, hrast, bukva in še nektero drugo lesovje ne raste na to vižo, — nasproti pa z dobro vestjó zamorem terditi, da mirabelice in vse jablane in hruške se dajo po mladikah množiti.—Mesca rožnika lanskega leta je neki zdravnik na Francozkem ravno to skusil, pa s poletinskimi mladikami, ktere so poleti vtaknili v zemljo. — To leto pa so to, kar sem jez znajdel s pomladančicami, znajdli tudi v Belgii. Moje skušnje so tako gotove, da zastavim svoje poštenje za resnico, — pa, kakor povsod, je tudi tukaj treba: da se vse prav dela".

Od moža takošne veljave ne moremo misliti, da bi se bil pričo toliko zvedenih mož, ki so v omenjenem zboru bili, s prazno stvarjo bahal. Vredno je tedaj, da začnó že letos umni sadjorejci in učitelji sadjorejstva skušati to, kar Dochnahl priporoča, — dobiček bi bil neprecenljiv, ako bi bili v stanu po ti kratki poti brez semena, brez divjakov in brez cepljenja množiti jabelka, hruske itd. Lepo prosimo: naj se to skuša, in skušnje potem naznanjajo po „Novícah".

Za poduk in kratek čas.

Davki, ki si jih ljudje sami nakladajo.

Potratno lišpanje.

(Pogovor dveh sosedov.)

A. Spet, prijatel, te bom prosil, da mi posodiš kakih 50 goldinarjev.

B. Za božjo voljo! Pri tebi pa res nima dnar téka: saj si še le unidan potegnil lepo šumico za zelje, ki si ga v Terst prodal!

A. Res, da sem precej skupil, pa je kmali vse šlo. Za ženo in dekleta sem mogel v štacuni vsega zlodja kupiti; saj nimam pred mirú.

B. Prijatel, kam pa bo to prišlo, če boš za cunje svoje družine toliko dnarja potrošal?

A. Vém, vém, da mi te presnete cunje zlo mošnjo kolejo; pa kaj čem? Če ne kupim, se pa kislo deržé in godernajo, da so dékle in hlapci lepše napravljeni.

B. Res je, da dékle že nosijo svilnate (židane) rute in krila iz drazega tibeta, hlapec pa sukno po 4 in 5 gold., al ravno to je žalostno, da gré kervavi dnar, ki si ga pôsli prislužijo, po nepotrebnem lišpu rakom žvižgat, in da jim za bolezen in druge potrebe, kakor tudi na starost nič ne ostane; še hujše je pa to, da lišp zapelje marsikterega in marsiktero na krive poti, h tatvini in nepoštenem zaslužku. Da se zamore lišpati, je marsiktera ženska že prodala poštenje.

A. Ne rečem, da ne govoriš resnice — pa kaj pomaga, ker je zdaj svet tak!

B. Al pa mora tak biti? to je vprašanje. Jez mislim, da ne. Če bi le gospodarji in gospodinje hotle, bi bilo pri poslih kmali vse te potrate konec.

A. Pač radoveden sem slišati: kako? Po mojih mislih zoper to bolezen ni zeliša več; se je že preveč ukoreninila in preveč razširila po kmetih in po mestih. Pojdi v nedeljo v Ljubljano, in vidil boš, kako je tudi tam.

B. Prijatel! Ljubljane mi o tem nikar v misel ne jemlji! Saj to vsak tuji človek koj zapazi, kadar v Ljubljano pride, da se posebno ženstvo, naj je gospôsko ali negospôsko, tako nosi, kakor da bi jih bili fabrikanti najéli, da nosijo njih blago na ogled kazat. V Ljubljani ne potrebujejo fabrikanti tako imenovanih „Handlungsreisende"; že same Ljubljančanke opravljajo to službo, gospá ravno tako, kakor njena hišna, le da je una še veliko bolj drago oblečena, kakor ta.

A. Razloček pa mora vendar tudi biti. Gospodar in gospodinja se morata vendar od pôsla ločiti, in kako drugač, kakor da še lepše oblačila nosita?

B. Lej! zdej si me sam napeljal na to, da ravno s pametnim razločkom bi gospodarji in gospodinje lahko storili konec presilnemu lišpu in vsim napakom, ki izvirajo iz spakovanja v oblačilih.

A. Tak povej mi že enkrat to skrivnost!

B. Po mojih mislih takole: Gospodarji in gospodinje naj bi se začeli nositi bolj po domače, in naj bi opustili vse, kar je čez pošteno, čedno oblačilo. Če ti pa rečem „po domače" ne mislim, da bi srajca mogla iz hodnika, namesti sukna domač padvan ali kromraša biti, — z besedo „po domače" razumem le bolj prosto obleko. Ko bi se gospodarji in gospodinje tako nosili, bi se lišpač ali lišparca koj poznala, da sta dekla ali hlapec, in če bi stanovitno vsi gospodarji in gospodinje tako ravnali, bi posli nazadnje spoznali, da so narobe svét, in konec bi bilo nezmernega lišpa.

A. Prijatel! Ti terjaš preveč od gospodarjev in gospodinj. Če bi v enem kraji tudi pet tacih bilo, deset druzih bi pa ne storilo tako, ker je znan pregovor, da obleka človeku veljavo dajè, in da lepa suknja je bolj obrajtana kot borna.

B. Sosed moj! Ta pregovor velja le pri ljudéh, kterim Bog ni veliko v glavo dal, in pa pri pomehkuženih ljudstvih, ktere v tem človeške vrednosti išejo, kar fabrikant izdela in krojač sošije. Če bi ti Vertovcovo „povestnico" bral, bi se lahko prepričal, da takrat, kadar so ljudstva naj bolj ob svoje možtvo in veljavo prišle, takrat je gizdavost, lišp in potrata vselej do verha prikipela. Če misliš, da je res, da obleka komu veljavnost dajè, obleci svojega osla ali oslico v lepo oblačilo, obesi jima okoli vrata svilnato in pisano ruto, deni jima v ušesa zlate drage uhane, pokrij jima glavi s šegnim klobukom, obuj jima kopita z dragimi čevlji, odeni ju z atlasom ali žlahnim suknom — in povej mi: ali ne bota pri vsem tem osel osel in oslica oslica ostala?

A. To je vse res. Pa vendar je zdaj svet tak.

B. Ni res, da je vès svet tak, če ga je tudi polovica tacega. Pomisli le, da oče lože svojo hčer omoží, če ima kaj dote, kakor če je siromažtvo še tako nališpano. Včasih se pač kak tiček vjame na lišpane limance, pa to je le bela vrana. Boljši je, če oče svoje otroke lepo izreja, jim ne pripuša tako nespodobnega lišpa, in jim kaj prihrani. Gorjé pa tudi možu, ki ženo dobí, kteri je obleka Bog!

A. Pa je nasproti vendar tudi gerdo, če otroci vmazani in stergani okoli letajo.

B. Prav imaš: gotovo je gerdo in kaže veliko zanikernost pri reji otrók, če so razcapani in umazani, ko bi lahko čedno napravljeni bili; snažnost je lepa čednost, pripomore k zdravju in dela človeka ljudem prijetnega. Tudi je potrebno, da se otroci ne pušajo stergani okoli hoditi, ker to je gerda nemarnost, ako ni hiša tako revna, da bi to móglo biti, in otrok se že od mladih nog navadi nemarnosti potem tudi v druzih rečéh. Preskop oče je ravno tako napačen kakor tisti, ki svoji družini vse dovoli, česar želí.

A. Lepe resnice mi razkladaš, pa kaj pomaga! Svet je zdaj tako vajen in ne ti, ne jez ga ne bova prenaredila.

B. Vém, da ne. Vendar pametna beseda ni brez vsega prida. Še ni vès svet tako spačen. Poslušaj dve prigodbi, ktere ti bodo dokazale, da se dá na svetu vendar še kaj opraviti; ena zadeva lišp, druga pijančevanje, od kterega sem v lanskih „Novícah" govoril. V nekem kraji na Nemškem so se dekleta silo lišpale z oblačili iz tujih krajev; fantje so se pogovorili, da nobeden ne bo vzel druge v zakon kakor tako, ktera se z domačim blagom nosi. In

lej! pomagalo je. — Na Francozkem je neki župan lani oklical, da nobeden ni dolžan plačati, kar v kerčmi ob nedeljah ali praznicih med mašo zapije — in to je pomagalo bolj kakor vse poprejšne še tako ojstre postave in globe; noben kerčmar noče zdaj med mašo ne vina ne žganja točiti. „Pametna glava ta župan“ — pravi „Neven“, in tako tudi jez mislim, da s pametjo bi se dalo marsikaj napak še odpraviti na svetu. J. Jažirk.

Starozgodovinski pomenki.

Korant — Kurent.

Basnosloven pretres od Davorina Terstenjaka.

(Dalje).

Ime Voltar nahajamo še v drugih polatinčenih oblikah in sicer spet na ižanskih kamnih (Schoenleben v omenjeni knjigi str. 218.)

VOLTREX LA SON ISE. P. VIVS etc.

Tukaj nahajamo ime Voltar v polatinčeni obliki Voltrex, in ime Amatus še slovenski Lason *), sanskritski las, češki laska = amor. Da je Voltrex le polatinčena oblika slovenskega imena Voltr, Volter, Voltar, Voltur, pričuje spet drug ižanski kamen (Schoenleben III. 219.)

Secundus VOLTVREGIS Tal. Si. F. V. E. Sibi Et VOLTIAE.

kjer imeni Voltur in Volcia (Volcova) lepo razodevate, da ste slovenske.

Da bi pa kdo ne rekel z graškim gospodom K., da to so „ausschweifendste Ansichten“, mu še dostavljam drug ižansk napis (Schoenleben str. 219. IV.)

VOLTREIBVS C. TORIS fi. Fi Eninae Et suae Vivae itd.

Dvoje imen nahajamo tukaj, ktere se ne bojite ne naj ostrejše kritične pile — in te ste Voltreibus in Toris, to je, Voltreba in Tor. Bik Shivatov se je velel Dherma in je bil zaznamek pravičnosti, zato tudi v indiškem jeziku pomeni Derma aequitas, pravičnost, Billigkeit, in lex, legalitas. To besedo so Vindi iz Azije čisto organiško seboj v Europo prinesli; poznamo jo vsi, čeravno ne več v izvirnem pomenu, vendar saj v prenešenem: tèrma, Eigensinn, prav za prav, Stiersinn, Stierköpfigkeit. Po prestavi in sorodnosti slovenskega glasnika *m* z glasnikom *b* in *v*, je iz terma postalo terba in treba; tukaj stojí treibus, ker gluho *e* slovensko ljudstvo tudi kot *ei* izgovarja, — primeri štajersko-slovensko: leipo, sleipo in česko beyk. Za očiščenje grehov pa so stari Indi in tudi Slovani terme, terbe, trebe — bike darovali Shivatu, zato je postal pomen trebiti purgare, expiare, in treba templum, tudi pomen *εἰδωλόδυτον* res idolo imolata, — dalje pomen *σπονδή* libatio, *δυσια* sacrificium, in darovatelj se je velil trebnik, oltar pa trebišče, in indigentia, necessitas, neodvisnost treba — potreba (glej: dr. Miklosić „Radices“ str. 96.)

Celó analogično besedo nahajamo torej v letopisu ipatijevskem (pod let. 1114) — besedo „govějušči“ (od gov, govedo) v pomenu čistotni (glej celi stavek pri Kollaru v „Staroitalii“ str. 268.) in ta pomen se najde polatinčen spet na ižanskem kamnu (Schoenleben 219. VIII.) v imenu Expiaetor:

VOLTREX EXPIÆTORIS Fil. Pox. Venix. M. A. E
ILVNCONIS F Θ Uxori Suae itd.

Oblika Expiaetor spet očituje vindonizem s premeno glasnikov *a* in *e* (l*a*hek in l*e*hek). Na tem kamnu nahajamo še drug synonymon imena terba, treba, in to je ilunko od sanskritskega ila krava in zemlja, analogično kakor štira krava, zemlja in bik, ida zemlja in bik itd.

Tudi rhenizem v besedi Ilunko = Ilok (zato ime varoša Ilok v Slavonii = Trebnje, Turovo, Turjaško, Volarsko) je znamenit, ker so rhenizmi posebna vlastovitost staroslovenskega jezika; — primeri mogončka (mogonšča), poronso (porončo) v frižinskih spominkih.

Pa ni zadosti, da smo že poznamlenja vol, tor, Voltar, Voljap, Voltur, Voltreba našli, nahajamo še dva druga synonyma in sicer na nekem kamnu, kteri je na Leskovcih najden bil, kakor Schoenleben (v omenj. knj. str. 222. V.) terdi.

I. O. M. Genio Loci A A. IBARCVS itd.

Tù je ime Ivarcus spet čistoslovensko od sanskritskega juv, juvan, slovenski juv *), juvenec, skrajšano junec, latinski juvencus. Že večkrat smo rekli, da oblika ju se spremenjuje v slovenskem jeziku v iv, in tako je iz Juvarko postal Ivarko. Ime je po koreniki in obliki slovensko. (Dalje sledí.)

*) Valvazor nam je zapisal napis iz Verhnike, kjer se ime Lascia nahaja. Kdo bo še dvomil, da je Aemona, Emona Shiva Ljibuša, ker imena Amatus, Lason, Lascia opominjajo na čast boginje ljubezni. Pis.

*) Morebiti bi se utegnil kdo čuditi o tem, da so stari Slovenci skoro vse imena po turu prejemali. Ta prikazen je že preslavnega mojstra starinoslovja slovanskega s čudenjem navdajala, da veči del imen rek, vesi, gor, je od tura prišlo, zato je izustil besedo: „tur u Staroslovanů nad miru oblíbeni“, — to je, tur pri starih Slovanih čez mero (neizmerno) ljubljeni“. Glej „Starožitnosti“ str. 555. Pis.

Zgodovinske drobtinčice.

Ime „Car“.

Car je naslov sploh ruskih vladarjev. Ime to je staroslovensko, ter pomenja toliko kot kralj ali cesar. Nekteri terdijo, da izhaja od latinskega imena cezar (ime nekdanjega rimskega zapoveditelja Julija Cezara). Do 16. stoletja so se gospodari raznih ruskih dežel imenovali véliki knezi; bili so taki véliki knezi Vladimira, Kijeva, Moskve itd.

Véliki knez Vasilej Ivanović si je leta 1505 pervi prilastil naslov „samoderžec“, kar pomenja ravno to, kar greško „autokrat“, in slovensko „samovladar“.

Vasilejev sin „Ivan II. Vasiljević, „ljuti“ ali „strašni“ si je v letu 1579 pridjal naslov „car Moskve“, kterega so se nasledniki njegovi dolgo za njim še posluževali.

Leta 1721 sta caru Petru I. starašinstvo in duhovščina v imenu ruskega naroda pridjala naslov rusovskega cesarja, za ktero slovo v rusovskem upotrebujejo latinsko ime „imperator“, kakor cesarici pravijo „imperatrica“. Začetka pa drugi veliki europejski vladarji niso hteli spoznavati cesarskega naslova moskovitarskih knezov, in še le vsred 18. stoletja je bilo dostojanstvo ruskega carstva vspoznano in poterjeno. Žena careva je bila nekdaj imenovana carica, najstareji sin njegov in verojetni naslednik prestola carevega pa carević, to je, sin carov, in žena njegova, naslednica prestola, carevna, to je, hči carova.

Po smerti nesrečnega Aleša, sina Petra I. je nehal ta naslov, in carovi sinovi so bili od tistih dôb imenovani véliki knezi. Car Paul I. je vpeljal vnovič leta 1799 naslov carevića ali cesarevića za drugega sina svojega, vélikega kneza Konštantina; po smerti njegovi ga je dobil sedajni naslednik prestola, Aleksander, od očeta svojega, cara Nikolaja. Ravno tako je poslednji počastil sinaho svojo, ženo naslednika, ko se je bila omožila, z naslovom carevna.

Tudi nekdanji knezi Geruzije in Imiretije (zdaj ruski kroni podverženih dežel) in vladarji Serbije so se nekdaj cari imenovali.

Novičar iz austrijanskih krajev.

X. Iz Gradca 13. jan. Naj mi je pripuščeno novíco povedati, ki je vredna, da jo pozabe rešimo. — Na Štepanovo pret. leta se je v farni cerkvi pri sv. Ani v slovenskih Goricah ganljiva slovesnost obhajala, ktere vzrok je sledeča prigodba bila. Predbožični teden sta šla dva fantiča z neko deklico iz šole čez Šavnico domú. Na derndrati in mokri bervi deklica popolzne in v globoki, in z germovjem prevlečeni potok pade. Starejši deček to vidši je hotel od straha pobegniti, njegov mlajši okoli 5 let stari brat, krepko pozvarivši ga, ga je zaderžal, se na zemljo ulegel in bratu veleval, ga za noge deržati. Tako ležé se je tako

dolgo spenjal, dokler ni deklici barem glave iz vode potegnil. Ko mu je močí zmanjkovalo, je veleval bratu na njegovo mesto se vleči, in to sta tak dolgo delalala, dokler niso ljudí na njuno klicanje od bližnje hiše na pomoč prišli in sirotico vso zvan sebe gotove smerti rešili. — Na Štepanovo po sv. maši pa sta ta dva hrabra fantiča v cerkvi pred vsem ljudstvom lepo pohvaljena in obdarovana bila. Ako se že v mladih sercih usmiljenje do svojega bližnjega tako lepo budí, bota dečka kadaj gotovo tudi verla moža!

Juri P—c.

Iz Ljubljane. Zavolj šote, ki se bo na železnici med Ljubljano in Terstom za kurjavo rabila, pravi časnik „Austria“ nadalje, da vlada ne misli toliko sveta na ljublj. močirji nakupiti, da bi se le s cesarsko šoto hlaponi kurili, ampak treba bo še šote druzih gospodarjev, od kterih je bo kupovala. To, kar bo vlada napravila na ljublj. močirji za šoto rezati in jo pripravno narejati za kurjavo, ima posebno za izgled biti, kako naj se s šoto ravna, da se z naj večjim pridom dobro palívo napravi. Tudi vlada ne bo, dokler ne bo očitna potreba, za šoto kupovala že obdelanega sveta, ampak le take kraje, ki so še zgolj ledine in dosihmal za nobeno drugo rabo niso. — Iz tega je očitno, da se ljublj. močirju nova dôba bliža, in če imenujemo v zgodovini ljublj. močirja leto 1825 kot začetek perve dôbe, ki je nezmerno veliko dobička naklonila ljublj. mestu in drugim okolicam močirja, ne bo menda napčno, ako 1855 imenujemo drugo dôbo, ki obeta še večji dobiček, ker pridelkom na polji in senožetih njegovih se bo pridružila še večja kupčija s šoto za kurjavo. Gosp. dr. Orel je prerajtal, če se vsako leto za kurjavo pečí, opečnic, fabrik in hlaponov na železnici porabi 500.000 centov šote, je ima, brez škode za kmetijstvo, ljubljansko 34.000 oralov veliko močirje za 659 let zadosti. — Tretja doba — in tega smo popolnoma prepričani — bo pa tista, ko se bo drênaža razširila po močirji. Če bi Ljubljančani Angleži bili, že bi dobivali iz tega sveta velike zaklade, ki se dajo na dan spraviti le po drênaži, po kteri edini se dá zamoriti močirje in prestvariti v suho zemljišče. Kar pa danes ni, bo čez leta gotovo.

Novičar iz mnogih krajev.

Dunajska c. k. višja sodnija je v nekem primerleji razsodila, da brezplačilni, samo z besedo izgovorjeni odpust kakega dolga ni veljaven in dolžnika ne odveže dolžnosti plačila; dedniki (erbi) imajo pred prireko (Einantwortung) pravico, od sodédnika celi v zapuščino dolžni znesek izterjati. — Konec preteklega leta je bilo v vsem skupej za 7 milijonov in 769.842 fl. ogerskih papirnatih šestic in desetíc med ljudstvom. — Deželno poglavarstvo doljne Austrije je 4. t. m. ponovilo oglas tiste postave, po kteri ima vsak voznik na levo voziti, in da, kadar se dva voza srečata, se ima vsak na levo ogniti. Pač treba bi bilo, da bi vsi vozniki to vedili in se tudi po tem ravnali; marsiktere nadlege in nesreče bi ne bilo po cestah! — Popotniki, ki pridejo iz Krakove, pripovedujejo, da v Galicii zdaj 30.000 delavcov (večidel vojakov) dela na ondotni železnici; delo gré silo hitro spod rok, ker delavci delajo noč in dan in se vsacih 12 ur verstijo; za železnico potrebni les se vozi iz Galicije in zgornjega Ogerskega. — Po zadnjem številu je zdej na Dunaji 2220 krajačev (žnidarjev), 2240 čevljarjev, 136 rokovičarjev, 156 klobčarjev, 107 dežnikarjev, bukvarjev 35, bukvotiskarjev privatnih 22 itd. — Skoraj ni verjeti, vendar je čista resnica, da se kaj tacega utegne dandanašnji še primeriti! 10. t. m. je šel neki mož iz Alteich-a na Parskem s svojo tasto k fajmoštru, da bi hudiča iz njega izgnal, od kterega se je obsedenega mislil. Med potjo se mu zdí, da mu hudič pravi, da ga ne bo pred zapustil, dokler starka ne bo mertva. Na to plane mož vès togoten nad svojo tasto in jo tako dolgo davi, da je kot mertva obležala. Ko je obsedenec to vidil, ga groza spreletí, sežepo nož in si hoče vrat odrezati; k sreči rane niso nevarne. O tem pridejo ljudjé zraven. Stara reva je spet k zavesti prišla; njega pa so zaperli; v ječi bo norec imel dovelj časa, da bo sam iz sebe hudiča izganjal. — Do 8. t. m. se po naznanilu Menšikova ni nič važnega primerilo pred Sevastopoljem; tisti dan pa je veliko snega padlo in zima popolnoma se začela. Iz Besarabije in Ukrajne je 50 rusovskih bataljonov na poti v Krim. Tako se množí armada še zmiraj od obéh straní; angležka, francozka in turška bo nek, kadar bo vsa skupej, štela 150.000 mož. Od princa Napoleona je vsaki dan deset novíc; ene pravijo, da bo šel domú, druge, da gré nazaj v Krim. Gotovo pa je, da se bojo francozki poveljniki vsi premenili; namest malo vrednega Bizota pride slavni genijni general Niel, in zraven Canroberta bota zapovedovala Bosquet in Pelissier, naj stareji afrikanskih generalov, kteri sicer ni prijatel sedanjega francozkega gospodarstva, pa je le vojak od nog do glave. — Za gotovo se govorí, da Rusi, ki so 7. in 8. t. m. planili v Dobručo (pozvedit namreč, kako in kaj je zdaj tam), so se 9. t. m. spet vernili v Izmajl nazaj. — „Čas“ pravi, da knez Goršakov je na vprašanje: ali se smé spustiti v razpravo zastran znanih 4 členov? dobil po telegrafu sledeči kratki odgovor iz Petrograda na Dunaj: „naj se podá v pretres (discussion) tistih 4 členov“. In „Fremdb.“ terdi danes, da je že tudi angležkemu in francozkemu poročniku došel zaukaz: naj se pridružita pomenkom zastran mirú, pa vojska sedanja se zatega voljo ne smé ustaviti. — Pruska vlada je 5. t. m. odgovorila austrijanski vladi na pismo od 24. dec., da ne spozná še zdaj potrebe, tistih 100.000 vojakov za brambo Austrije na noge postaviti, kakor se je v pogodbi 20. aprila zavezala. — 10. t. m. je tudi sardinska vlada stopila v zavezo z Angleži in Francozi in bo 15.000 vojakov poslala v Krim. — Omer-paša je iz Balaklave, kamor se je šel z vojskovodji zaveznikov pomenkovat, spet nazaj v Varno prišel. — Danes pričakujejo v Terstu černogorskih poslancev, ki imajo priti po nevesto kneza Danila in jo spremljat na Cetinje.

Mati.

Memo hiše pelje cesta v daljno stran,
Mati gledat hodi na-njo dan na dan.

Sin po njej odšel je, kam? tegà ne vé,
Vé le to edino, da še za goré,

Da je od nje dóma dan hodá do tod;
Tam je naj raj' bila — b'la nje božja pot.

Se ne navelíča; dnovi le tekó, —
Mati! kaj li čakaš? Sina več ne bo!

Pa le hódi gledat na preljubi kraj,
Gleda, pričakuje, kakor je do zdaj.

In ga res pričaka; pride sin — gospod.
Kak jej srce tolče! — mem ga pelje pot.

Nič se ni zmenila — pravijo ljudjé —
Kdo je vidil njeno počeno srcé?

M. Valjavec.

Stan kursa na Dunaji 17. januarija 1855.

Obligacije deržavnega dolga	5 %	83 7/8	fl.
	4 1/2 „	72 5/8	„
	4 „	64 5/8	„
	3 „	51 1/4	„
	2 1/2 „	41 3/4	„
Oblig. 5% od leta 1851 B		94	„
Oblig. zemljiš. odkupa 5%		79	„
Zajem od leta 1834		232 1/2	„
„ „ 1839		120 1/2	„
„ z loterijo od leta 1854		102 1/4	„
„ národni od leta 1854		86 3/4	„

Esterhaz. srečke po 40 fl.	82 1/4	fl.
Windišgrac. „ „ 20 „	28 3/4	„
Waldštein. „ „ 20 „	28 1/4	„
Keglevičeve „ „ 10 „	11 1/4	„
Cesarski cekini	5 fl. 55	
Napoleondor (20 frankov)	9 fl. 54	
Suverendor	17 fl. 15	
Ruski imperial	10 fl. 9	
Pruski Fridrihsdor	10 fl. 40	
Angležki suverendor	12 fl. 21	
Nadavk (agio) srebra: na 100 fl.	28 fl.	

Loterijne srečke:

V Terstu 17. januarija 1855: 5. 54. 62. 42. 12.

Prihodnje srečkanje v Terstu bo 31. januarija 1855.

Odgovorni vrednik: Dr. Janez Bleiweis. — Natiskar in založnik: Jožef Blaznik.